

RCL DPiO 5604-89/10

ANALIZA
WYROKU TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
Z DNIA 22 LISTOPADA 2010 R., SYGN. AKT P 28/08

I. INFORMACJE O ORZECZENIU:

1. Metryka orzeczenia:

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2010 r. Dz. U. z dnia 6 grudnia 2010 r., Nr 229, poz. 1503.

2. Sentencja orzeczenia:

Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż § 182 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z późn. zm.), dalej zwanym r.u.s.p., w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2009 r., jest niezgodny z art. 41 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.), a przez to jest niezgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Utrata mocy obowiązującej niekonstytucyjnej regulacji:

Przepis wymieniony w sentencji wyroku utracił moc obowiązującą z dniem ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, tj. 6 grudnia 2010 r.

4. Stan prawny (na gruncie którego wydano orzeczenie):

W myśl zakwestionowanego przepisu „jeżeli tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu albo ugoda zawarta przed sądem, sąd nie wydaje oddzielnego postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, chyba że klauzula ma być nadana na rzecz osoby lub przeciwko osobom, które nie są wymienione w tytule egzekucyjnym jako uprawnione lub zobowiązane, albo tytuł egzekucyjny został wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym”.

Zmiana treści § 182 r.u.s.p., dokonana mocą rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2009 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 224, poz. 1806) nie naruszyła jego pierwotnej treści lecz dodała

fragment „albo tytuł egzekucyjny został wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym”.

Oznacza to, że dokonana zmiana nie usuwa wątpliwego z punktu widzenia sądu pytającego stanu normatywnego, zaś norma prawna, rekonstruowana z § 182 r.u.s.p. w pierwotnym jego brzmieniu nie uległa zmianie.

5. Powołany wzorzec konstytucyjny:

Przedmiotowy przepis rozporządzenia odniesiony został do wzorca określonego w art. 92 ust. 1 Konstytucji. W świetle ugruntowanej linii orzeczniczej Trybunału w tym zakresie, aby rozporządzenie mogło zostać uznane za konstytucyjne, musi spełniać kilka istotnych warunków.

Po pierwsze – musi być wydane na podstawie wyraźnego, tj. nieopartego na domniemaniu ani na wykładni celowościowej, szczegółowego upoważnienia ustawy. Po drugie – brak stanowiska ustawodawcy w jakiejś sprawie, przejawiający się nawet w nieprecyzyjności upoważnienia, musi być interpretowany jako nieudzielenie w danym zakresie kompetencji normodawczej. Upoważnienie nie może bowiem opierać się na domniemaniu objęcia swym zakresem materii w nim niewymienionych. Upoważnienie ustawowe nie podlega również wykładni rozszerzającej ani celowościowej. Po trzecie – jeżeli rozporządzenie określa tryb postępowania, to winno to czynić w taki sposób, który zapewnia spójność z postanowieniami ustawy. Po czwarte – rozporządzenie nie może być również sprzeczne z normami konstytucyjnymi oraz ustawami, które bezpośrednio lub nawet pośrednio dotyczą materii będącej przedmiotem rozporządzenia. Po piąte – rozporządzenie nie może regulować sfery praw i wolności. Sfera ta bowiem stanowi materię konstytucyjną, w zakresie której dopuszczalna jest jedynie ingerencja ustawowa. Nie może ona być regulowana w aktach podustawowych. Ponadto dodać należy, że rozporządzenie, które nie zostało wydane w celu wykonania ustawy i na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie, należy uznać za niezgodne z wymogami konstytucyjnymi.

Oceniając kwestionowaną regulację w świetle art. 41 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Trybunał stwierdził, iż skoro powołany przepis ustawy reguluje materie, które dotyczą działalności administracyjnej, a nie jurysdykcyjnej sądów, to nie budzi wątpliwości, iż postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności jest orzeczeniem sądowym, a więc realizacją funkcji jurysdykcyjnej, a nie administracyjnej. Przyjęcie powyższego prowadzi z kolei do konkluzji, iż § 182 r.u.s.p. w brzmieniu zakwestionowanym

w pytaniu prawnym wykracza poza zakres przedmiotowy upoważnienia ustawowego wyrażonego w art. 41 § 1 u.s.p.

Regulacja zawarta w zakwestionowanym przepisie nie tylko zmienia kodeksowe reguły nadawania klauzuli wykonalności, lecz także powoduje brak możliwości zaskarżenia klauzuli nadanej w trybie § 182 r.u.s.p. Ustawodawca nie upoważnia Ministra Sprawiedliwości w art. 41 § 1 u.s.p. do dokonania takiej ingerencji w treść przepisów kodeksowych.

II. SKUTKI ORZECZENIA:

Po uchyleniu wersji obowiązującej przed nowelizacją pozostanie jedynie fragment przepisu „albo tytuł egzekucyjny został wydany w elektronicznym postępowaniu upominawczym”. Z tego fragmentu nie da się jednak zrekonstruować jakiegokolwiek normy prawnej. Dlatego też Trybunał zaznacza, że po wejściu w życie niniejszego wyroku sądy będą stosować reguły kodeksowe dotyczące nadania klauzuli wykonalności. Do ustawodawcy zaś należy decyzja, czy wprowadzić poprzednio obowiązującą normę na poziom regulacji ustawowej (mając przy tym na uwadze wskazane przez sąd pytający wątpliwości związane z kwestią zaskarżalności klauzul wykonalności nadanych w takim trybie), czy też ustaloną w k.p.c. procedurę nadawania klauzuli wykonalności uznać za regułę bez kodeksowych wyjątków.

III. WSKAZÓWKI DLA PRAWODAWCY:

W uzasadnieniu wyroku Trybunału wskazano, iż postulat zapewnienia jasności i transparentności prawa wymaga, aby Minister Sprawiedliwości uchylił § 182 r.u.s.p. w wersji pozostałej po wejściu w życie niniejszego orzeczenia TK, gdyż budzi poważne zastrzeżenia pozostawienie w tekście aktu normatywnego fragmentu przepisu prawnego, z którego nie da się zrekonstruować jakiegokolwiek normy prawnej.

Poza powyższym stwierdzeniem uzasadnienie nie zawiera wskazówek skierowanych do prawodawcy.

IV. WYKONANIE ORZECZENIA:

1. Potrzeba wykonania orzeczenia:

W celu zapewnienia jednoznaczności regulacji w zakresie nadawania i zaskarżania klauzuli wykonalności, pożądane jest podjęcie działań legislacyjnych.

2. Podmiot wykonujący orzeczenie:

Organem właściwym do wykonania wyroku jest Minister Sprawiedliwości.

3. Kierunek rozwiązań/brzmienie przepisu:

Kierunek rozwiązań, a tym samym wybór pomiędzy opcjami wskazanymi przez Trybunał Konstytucyjny wymaga decyzji ustawodawcy. Konieczne jest jednak uchylenie § 182 r.u.s.p. Zakładając, iż Trybunał Konstytucyjny nie podważył istoty uproszczonego nadawania klauzuli wykonalności wydaje się, iż zakwestionowaną treść, umiejscowioną w rozporządzeniu, powinno się przenieść na poziom ustawy. Zważywszy jednak, iż nadanie takiej klauzuli stanowi ingerencję w majątek dłużnika, przez co wkraczając w sferę orzeczniczą, nie ma wyłącznie charakteru czynności administracyjnej, rozważyć należy zasadność ustanowienia gwarancji właściwych dla orzeczeń sądowych w postaci uzasadnienia i zaskarżalności tego rozstrzygnięcia.

4. Etap prac nad projektem wykonującym orzeczenie:

Do dnia 31 stycznia 2011 r. nie podjęto prac legislacyjnych.

DYREKTOR
Departamentu Prawnego i Orzecznictwa
Barbara Wysocka
Barbara Wysocka

sporządził:
Tomasz Golik
tel.: 694 62 01

Tomasz Golik